

**ҚР ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР
МИНИСТІРЛІГІ
«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК**

**Агрометеорологиялық мониторинг және болжамдау департаментінің
Агрометеорологиялық болжамдау басқармасы**

***2022 жылы Қазақстан аумағында дәнді дақылдарды
жинау науқанының агрометеорологиялық
жағдайларының
АЛДЫН АЛА БОЛЖАМЫ***

Алдын ала есептелген деректерге сәйкес, тамыздың 1-ші онкүндігінде Батыс Қазақстан облысында бидайдың кебуі орылмаған егістерде (онкүндіктің 1-3 күнінде жаңбыр) орташа есеппен 6 тәулікте, тәулігіне 15-16% жылдамдықпен өтеді, десте шабулары 3 тәулік бойы тәулігіне 30% жылдамдықпен өтеді (1-кесте). Ақтөбе облысында сабақтың кебу жылдамдығы 14-15%, кезеңнің ұзақтығы 6-7 күн, десте шабулары 29%, кезең 3-4 күнді құрайды.

Ақмола облысында тамыздың бірінші онкүндігінде сабақтың кебу жылдамдығы тәулігіне 11-12%, кезең ұзақтығы 8-9 күн, десте шабуларының кебу жылдамдығы 5 күн ішінде 19-20% болады деп күтілуде.

Тамыздың екінші онкүндігінде Солтүстік Қазақстан облысында бидай 9-10 күн бойы 10-11% жылдамдықпен, 5-6 күн бойы 16-17% жылдамдықпен кептіріледі.

Қарағанды облысында сабақтың кебу жылдамдығы тәулігіне 13-14%, кезең ұзақтығы 7-8 күн, десте шабуларының кебу жылдамдығы 3-4 күн ішінде 22-23% құрайды.

Тамыздың үшінші онкүндігінде Қостанай облысында сабақтың кебу жылдамдығы тәулігіне 12%, кезең ұзақтығы 8-9 күн, десте шабуларының кебу жылдамдығы 4-5 күн ішінде 20-21% құрайды.

Жауын-шашын түскен кезде астықтың бастапқы ылғалдылығына түзету енгізіледі: 1 мм жауын-шашын астықтың ылғалдылығын 1% - ға арттырады.

**2022 жылдың тамыз айында астықтың кондициялық деңгейге жету
болжамының сипаттамалары**

Аудан	Ауа ылғалдылы ғының дефициті, мбар	Кебу жылдамдығы (% күніне)		Кезеңнің ұзақтығы, күн	
		сабақты	десте шабу- ларын- да	сабақта	десте шабу- ларын- да
тамыздың 1-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	20,0	15,6	30,3	6,4	3,0
Ақтөбе (солт)	18,0	14,6	29,0	6,8	3,3
Ақмола	11,1	11,5	19,8	8,7	5,0
Қостанай (солт)	12,3	12,0	20,8	8,3	4,8
Қостанай (оңтүст)	14,1	13,0	25,0	7,7	4,0
Солтүстік Қазақстан	8,5	10,4	16,9	9,6	5,0
Павлодар	11,2	11,5	19,8	8,7	5,0
Қарағанды (солт)	15,0	13,5	22,5	7,4	3,9
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	13,0	12,5	22,9	8,0	4,4
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,9	13,5	22,5	7,4	3,9
тамыздың 2-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	19,3	15,1	30,1	6,6	3,1
Ақтөбе (солт)	18,0	14,6	29,0	6,8	3,3
Ақмола	11,2	11,5	19,8	8,7	5,0
Қостанай (солт)	12,5	12,5	22,9	8,0	4,4
Қостанай (оңтүст)	14,4	13,0	25,0	7,7	4,0
Солтүстік Қазақстан	8,6	10,4	16,9	9,6	5,9
Павлодар	11,4	11,5	19,8	8,7	5,0
Қарағанды (солт)	15,0	13,5	22,5	7,4	3,9
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	12,9	12,5	22,9	8,0	4,4
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,8	13,5	22,5	7,4	3,9
тамыздың 3-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	15,7	14,0	26,3	7,2	3,8
Ақтөбе (солт)	14,4	13,0	25,0	7,7	4,0
Ақмола	9,2	10,4	16,9	9,6	5,9
Қостанай (солт)	10,3	11,0	18,8	9,1	5,3
Қостанай (оңтүст)	11,8	12,0	20,8	8,3	4,8
Солтүстік Қазақстан	7,1	9,1	13,2	11,0	7,7
Павлодар	9,0	10,4	16,9	9,6	5,9
Қарағанды (солт)	12,5	12,5	22,9	8,0	4,4
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	11,3	11,5	19,8	8,7	5,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	12,9	12,5	22,9	8,0	4,4

Болжанған агрометеорологиялық жағдайларға сәйкес (ауа ылғалдылығының тапшылығы бойынша) тамыздың 1-ші онкүндігінде батыс облыстарда астықтың ылғалдылығы 11-12 %, сабанның ылғалдылығы 13-14% шамасында болады деп күтілуде, бұл жақсы көрсеткіш болып табылады (2-кесте). Тиісінше, бастыру кезінде астық шығыны аз болады.

Ақмола облысында тамыздың бірінші онкүндігінде астықтың ылғалдылығы 13-14 %, сабанның ылғалдылығы 17-18% шамасында болады деп күтілуде, бұл жақсы көрсеткіш болып табылады.

Солтүстік Қазақстан облысында тамыздың екінші онкүндігінде астықтың ылғалдылығы 14-15 %, сабанның ылғалдылығы 19-20% шамасында болады деп күтілуде, бұл қанағаттанарлық көрсеткіш болып табылады.

Тамыздың үшінші онкүндігінде Қостанай облысында астықтың ылғалдылығы 13-14 %, сабанның ылғалдылығы 17-19% шамасында күтіледі, бұл да егін жинау жұмыстарын жүргізу үшін қанағаттанарлық көрсеткіш болып табылады.

2-кесте

2022 жылы тамызда астық пен сабанның күтілетін ылғалдылығы

Аудан	Ауа ылғалдылығының дефициті, Мбар	Ылғалдылығы (%)	
		дән	сабан
тамыздың 1-онкүндігі			
Батыс Қазақстан	20,0	11,3	13,1
Ақтөбе (солт)	18,0	11,7	14,0
Ақмола	11,1	13,7	17,8
Қостанай (солт)	12,3	13,4	17,8
Қостанай (оңтүст)	14,1	12,7	16,0
Солтүстік Қазақстан	8,5	15,3	22,3
Павлодар	11,2	13,7	17,8
Қарағанды (солт)	15,0	12,5	14,8
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	13,0	13,0	16,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,9	12,5	14,8
тамыздың 2-онкүндігі			
Батыс Қазақстан	19,3	11,5	13,1
Ақтөбе (солт)	18,0	11,7	14,0
Ақмола	11,2	13,7	17,8
Қостанай (солт)	12,5	13,0	16,0
Қостанай (оңтүст)	14,4	12,7	16,0
Солтүстік Қазақстан	8,6	14,6	19,2
Павлодар	11,4	13,7	17,8

Қарағанды (солт)	15,0	12,5	14,8
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	12,9	13,0	16,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,8	12,5	14,8
тамыздың 3-онкүндігі			
Батыс Қазақстан	15,7	12,2	14,8
Ақтөбе (солт)	14,4	12,7	16,0
Ақмола	9,2	14,6	19,2
Қостанай (солт)	10,3	14,2	19,2
Қостанай (оңтүст)	11,8	13,4	17,8
Солтүстік Қазақстан	7,1	16,0	22,3
Павлодар	9,0	14,6	19,2
Қарағанды (солт)	12,5	13,0	16,0
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	11,3	13,7	17,8
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	12,9	13,0	16,0

Ауаның ылғалдылығы 8 Мбар жоғары болмаған кезде, астық жинау комбайндары әдетте жоғары өнімділікпен жұмыс істейді, өйткені астық пен сабанның ылғалдылығы аз болады. Ауа ылғалдылығының жетіспеушілігі 3 Мбар-дан 8 Мбар-ға дейін жеткен кезде алынатын массаның ылғалдылығы артып, комбайнның өнімділігі төмендейді. Мұндай жағдайда комбайндардың жұмыс істеу шарттары қанағаттанарлық деп бағаланады. Ауа ылғалдылығы 3 Мбар төмен болған кезде комбайндардың жұмысы қиындап, үлкен астық шығыны байқалады.

Қазақстанның агрометеорологиялық жағдайлары жақсы, орташа және нашар астық егетін аймағының аумағында комбайн жұмысының өнімділігін бағалау *3-кестеде* келтірілген.

Тамыздың 1-ші онкүндігінде Батыс Қазақстан және Ақтөбе облыстарында ауа ылғалдылығының орташа тапшылығы 18-20 -ға жеткен кезде комбайнның жұмыс істеуі үшін жақсы жағдай тәулігіне 23 сағат, орташа жағдай 1-2 сағат, шартты түрде жақсы жағдай 23-24 сағат бойы күтіледі.

Ақмола облысында комбайнның жұмыс істеуі үшін жақсы жағдай тәулігіне 14 сағат, орташа жағдай - 10 сағат бойы күтіледі, оның ішінде тәулігіне 19 сағатты шартты түрде жақсы деп санауға болады.

Тамыздың 2-ші онкүндігінде Шығыс Қазақстан облысында ауа ылғалдылығының орташа тапшылығы 12,9-14,9 Мбар-ға жеткен кезде комбайнның жұмыс істеуі үшін жақсы жағдай тәулігіне 15-18 сағат, орташа жағдай - 8-9 сағат, шартты түрде жақсы жағдай - 20-21 сағат бойы күтіледі.

Тамыздың 3-ші онкүндігінде Солтүстік Қазақстан облысында ауа ылғалдылығының орташа тапшылығы 7,1 Мбар-ға жеткен кезде комбайнның жұмыс істеуі үшін жақсы жағдай тәулігіне 10 сағат, орташа жағдай - 7 сағат

және нашар жағдай - 7 сағат бойы күтіледі, оның ішінде 13-14 сағатты шартты түрде жақсы деп санауға болады.

3-кесте

2022 жылы тамызда егін жинау кезеңінде комбайнның жұмыс істеуі үшін метеорологиялық жағдай жақсы, орташа және нашар болатын тәулік ішіндегі сағаттар саны

Аудан	Ауа ылғалдылы ғының дефициті, Мбар	Сағаттардың саны			
		жақсы	орташа	нашар	шартты түрде жағдай
тамыздың 1-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	20,0	23,0	1,0	0,0	24,0
Ақтөбе (солт)	18,0	22,0	2,0	0,0	23,0
Ақмола	11,1	14,0	10,0	0,0	19,0
Қостанай (солт)	12,3	15,0	9,0	0,0	19,5
Қостанай (оңтүст)	14,1	16,5	7,5	0,0	20,3
Солтүстік Қазақстан	8,5	12,0	9,0	3,0	16,5
Павлодар	11,2	14,0	10,0	0,0	19,0
Қарағанды (солт)	15,0	17,5	6,5	0,0	20,8
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	13,0	15,5	8,5	0,0	20,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,9	17,5	6,5	0,0	20,8
тамыздың 2-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	19,3	23,0	1,0	0,0	24,0
Ақтөбе (солт)	18,0	22,0	2,0	0,0	23,0
Ақмола	11,2	14,0	10,0	0,0	19,0
Қостанай (солт)	12,5	15,5	8,5	0,0	20,0
Қостанай (оңтүст)	14,4	16,5	7,5	0,0	20,3
Солтүстік Қазақстан	8,6	12,0	9,0	3,0	16,5
Павлодар	11,4	14,0	10,0	0,0	19,0
Қарағанды (солт)	15,0	17,5	6,5	0,0	20,8
Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	12,9	15,5	8,5	0,0	20,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	14,8	17,5	6,5	0,0	20,8
тамыздың 3-онкүндігі					
Батыс Қазақстан	15,7	18,5	5,5	0,0	21,3
Ақтөбе (солт)	14,4	16,5	7,5	0,0	20,3
Ақмола	9,2	12,0	9,0	3,0	16,5
Қостанай (солт)	10,3	13,0	11,0	0,0	18,5
Қостанай (оңтүст)	11,8	15,0	9,0	0,0	19,5
Солтүстік Қазақстан	7,1	10,0	7,0	7,0	13,5
Павлодар	9,0	12,0	9,0	3,0	16,5
Қарағанды (солт)	12,5	15,5	8,5	0,0	20,0

Шығыс Қазақстан (солтүстік шығыс)	11,3	14,0	10,0	0,0	19,0
Шығыс Қазақстан (оңтүстік батыс)	12,9	15,5	8,5	0,0	20,0

Жалпы, тамыз айында агрометеорологиялық жағдайлар астықтың пісіп жетілуіне және кондициялық жағдайға жетуіне, сондай-ақ егін жинау кезеңінде комбайнның жұмысына қолайлы болады.

АМБД директоры

Н. Лоенко

*Болжам Агрометеорологиялық мониторинг және болжамдау
департаментінің Агрометеорологиялық болжамдау басқармасында жасалды
Мекенжайы: Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел 11/1 көшесі, тел. 8 (7172) 798354,
E-mail: uap@meteo.kz*